

DRUŠTVO SLOVENSKIH KNJIŽEVNIH PREVAJALCEV
SLOVENIAN ASSOCIATION OF LITERARY TRANSLATORS

**POVZETKI IN PREDSTAVITVE PREDAVATELJIC IN
PREDAVATELJEV**

**Mednarodni simpozij Društva slovenskih književnih prevajalcev
Ljubljana, 24.–25. oktober 2025**

TEMA: Mednarodni izzivi avtorstva in avtorskih pravic v dobi UI

dr. Nadja Dobnik

Prihodnost književnega prevajanja in UI – današnja vprašanja za jutrišnje izzive

Umetna inteligenca pogosto vzbuja strah in nelagodje, vrtoglave inovacije in nenehne spremembe nam izmikajo tla pod nogami, spodkopavajo pravila in dolgoletne navade, vse težje si zato tudi predstavljamo svet prihodnost in poklice, ki jih opravljamo danes. Zdi se, da bi v ta kaos lahko vnesli nekaj oprijemljivega in trdnega po pravni poti, čeprav vemo, da pravo kot Minervina sova leti v mraku UI, da regulativa in predpisi vedno sledijo praksi. Podobno je s področjem izobraževanja, kjer je uporaba umetne inteligence preplavila učilnice in predavalnice. Referat se želi dotakniti vprašanja prihodnosti poklica književnih prevajalcev skozi prizmo pristopov k poučevanju prevajanja in vprašanja, kdo so mladi, ki danes študirajo jezike in bodo čez desetletje ali dve književni prevajalci.

Nadja Dobnik je prevajalka, docentka za prevodoslovje, mentorica in urednica. Leta 1989 je na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani diplomirala iz francoskega in italijanskega jezika ter primerjalne književnosti, leta 2011 pa doktorirala iz didaktike prevajanja. Na Oddelku za prevajalstvo FFUL poučuje prevajanje iz francoščine, na Ekonomski fakulteti UL je nosilka predmetov poslovne francoščine. Raziskovalno se ukvarja predvsem z didaktiko tujih jezikov in uporabo orodij UI v izobraževanju in prevajanju. Od leta 2009 vodi prevajalske delavnice z mladimi. Je članica uredništva revije *Poetikon* in soustanoviteljica društva Hiša poezije, pri katerem ureja zbirko Ginko. Prevaja iz francoščine in italijanščine, objavila je več kot 30 knjižnih prevodov zbirk poezije in poetične proze ter številne prevode v revijah in na radiu.

mag. Barbara Pogačnik

Umetna inteligenca, požiralka prevajalskega dela

Modeli generativne umetne inteligence, kar vključuje tudi velike jezikovne modele, katerih razvoj je pri nas podprt z državnimi sredstvi, se tehnološko razvijajo z veliko hitrostjo, kakršne

v zgodovini človeštva še ni bilo, zakonodaja pa temu sledi z ogromnim zaostankom in se pravzaprav celo izogiba pravim rešitvam. Globalna tekmovalnost na trgu je v velikih jezikih že povzročila bistvene spremembe pri vlogi prevajalcev v družbi, ki vse bolj zadevajo tudi literarno prevajanje. Vloga prevajalca se spreminja v vlogo lektorja ali korektorja besedil, prevedenih z umetno inteligenco, ponudniki in uporabniki takih generativnih modelov pa ne razmišljajo o poplačilu prevajalskega znanja, ki je bilo vloženo vanje. Smo v dobi združevanja vseh tistih, ki jim bodo novi modeli odvzeli poklic in si prisvojili njihovo znanje, in hkrati v dobi, ko bi nas moralo skrbeti, kaj bo tak razvoj v nadaljnje pomenil tudi za izobraževalne sisteme.

Barbara Pogačnik je pesnica, prevajalka in literarna kritičarka. Diplomirala je iz romanskih jezikov in književnosti na Université Catholique de Louvain v Belgiji in magistrirala na temo slovenskih prevodov in recepcije Mallarméja na francoski univerzi Sorbonne – Paris IV. Bila je članica uredniškega odbora revije *Literatura* in sourednica publikacije *Litterae slovenicae* pri Društvu slovenskih pisateljev (DSP), katerega predstavnica pri European Writers' Council (EWC) je zadnjih sedem let. Je avtorica več pesniških zbirk in spremnih besed. Svoja prevodna, pesniška in kritiška besedila je objavljala v številnih časopisih in revijah, njene pesmi pa so prevedene v 36 jezikov. Sama prevaja predvsem iz francoščine in v francoščino, pa tudi iz angleščine, italijanščine, španščine in BSH jezikov. Šest let je poučevala francoski jezik, med drugim tudi na Oddelku za prevajanje in tolmačenje na FF Univerze v Ljubljani, trenutno je dejavna zlasti na področju avtorskih pravic in zadnjih šest let dela kot poslovodja Združenja avtorjev Slovenije (ZAMP).

Nicole Pfister Fetz, Švica (Svet evropskih pisateljev EWC)

Gre za našo prihodnost – to je dejstvo!

Podjetja, ki se ukvarjajo z umetno inteligenco in imajo večinoma sedež zunaj Evrope, svoje generativne jezikovne model trenirajo s pomočjo milijonov avtorsko zaščitene del. Ta dela temeljijo na milijardah delovnih ur, vloženih v nastajanje knjig vzdolž celotne verige. Posledično ustvarjalnost človeškega uma omogoča nastanek izdelkov, ki so močna konkurenca prav ustvarjalnosti teh istih ljudi. Doslej se je to dogajalo brez vednosti, brez soglasja in brez nadomestila avtorjem in drugim imetnikom pravic! Z Aktom o umetni inteligenci, evropskim pravnim okvirom, je evropski zakonodajalec nameraval urediti področje uporabe umetne inteligence. Upali smo, da bomo končno uveljavili pravice, ki izhajajo iz naših del in so se v velikem obsegu nezakonito zlorabljala več kot desetletje. Toda: kulturni sektor ni nič bližje rešitvi problema. Kaj se je zgodilo z zanosom EU, da bo vodilna pri urejanju področja umetne inteligence? In kaj je EWC storil za zaščito avtorskih pravic? Kateri so ključni argumenti? Generalna sekretarka Sveta evropskih pisateljev (EWC) Nicole Pfister Fetz ponuja vpogled v posebne izzive, s katerimi smo se morali soočiti in s katerimi se bomo še soočali.

Nicole Pfister Fetz – lobistka v kulturi – je glavna tajnica Združenja evropskih pisateljev (European Writers' Council, EWC), predsednica Društva za švicarsko umetnostno zgodovino (GSK) ter gostujoča predavateljica »kulturnega lobiranja« na univerzi v Baslu. Diplomirala je iz zgodovine in umetnostne zgodovine in bila direktorica A*dS (Združenja švicarskih avtorjev in avtoric) ter predsednica Suisseculture Sociale. Delala je v muzejih, sodelovala pri neodvisnih kulturnih projektih in izobraževalnih programih. Objavila je številne članke s področja umetnostne zgodovine, kulturnih študij in politike literature. (www.europeanwriterscouncil.eu – www.gsk.ch)

dr. Matija Damjan

Med ustvarjalnostjo in algoritmom: avtorskopravni izzivi umetne inteligence

Prispevek obravnava izzive, ki jih razvoj in uporaba umetne inteligence (UI) prinašata na področje avtorskega prava. V ospredju je vprašanje zakonitosti strojnega učenja velikih jezikovnih modelov na obstoječih avtorskih delih, pri čemer se odpira dilema, ali takšno usposabljanje pomeni dovoljeno uporabo v okviru zakonskih izjem (npr. za raziskovalne namene) ali nedovoljeno reproduciranje varovanih del. Pozornost je namenjena tudi razpravam o morebitnih nadomestilih oziroma kompenzacijskih mehanizmi za avtorje, katerih dela so bila uporabljena pri usposabljanju modelov UI. Nadalje sta obravnavani vprašanji, ali so izdelki, ki jih generira UI, lahko predmet avtorskopravnega varstva, in kdo odgovarja za kršitev avtorskih pravic, če so ti izdelki identični posameznim avtorskim delom, na katerih se je UI usposabljala.

Matija Damjan je izredni profesor za civilno in gospodarsko pravo na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, direktor Inštituta za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti in sekretar uredniškega odbora revije *Pravni letopis*. Pravniški državni izpit je opravil leta 2005 po dveletnem pripravništvu na Višjem sodišču v Ljubljani. Leta 2007 je doktoriral na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani in od takrat deluje v znanstvenoraziskovalni dejavnosti na področju prava. Pri svojem raziskovalnem in pedagoškem delu se posveča zlasti pravu intelektualne lastnine in pravu informacijske družbe z vidika civilnega prava. Na Pravni fakulteti UL predava pravo intelektualne lastnine in zasebnopravne vidike ureditve interneta, na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo pa avtorsko pravo. Je avtor in soavtor več kot štirideset znanstvenih člankov in monografij s teh področij.

Anja Kamenarič

Pametni prevod ali prevara? Kaj o UI menijo založniki

UI-orodja, kot sta ChatGPT in DeepL, so se hitro uveljavila kot bližnjica pri pripravi vzorčnih prevodov, ki so ključni pri prodaji avtorskih pravic. A kako to sprejemajo tisti, ki odločajo o nakupih in objavah knjig? Na kakšne načine založniki že uporabljajo UI pri svojem delu? Mednarodna raziskava, v kateri je sodelovalo 250 založniških strokovnjakov, ponuja vpogled v mnenja urednikov, strokovnjakov za prodajo in nakup avtorskih pravic, ter vodij založb o rabi UI, s poudarkom na sprejemljivosti pri uporabi UI za literarno prevajanje. Predstavitev bo pokazala, pri katerih vrstah prevodov založniški strokovnjaki vidijo prostor za uporabo UI in kje je ta meja strogo zaprta. Prispevek bo ponudil vpogled v trenutno stanje na mednarodnem založniškem trgu, ter prikazal pregled mnenj iz prakse in spodbudil razpravo o tem, kako lahko prevajalci aktivno soustvarjajo prihodnost svojega poklica.

Anja Kamenarič je mlada raziskovalka na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo FF v Ljubljani. Ukvarja se z vprašanji sodobnega založništva, s poudarkom na vplivu UI na uredniško, prevajalsko in avtorsko delo. Je nekdanja sodelavka založbe Mladinska knjiga, kjer je delovala na področju nakupa in prodaje avtorskih pravic, danes pa se posveča raziskovanju preobrazbe bralne izkušnje in trženja knjig v digitalnem okolju. Pripravlja doktorat z naslovom *Umetna inteligenca v založništvu* ter sodeluje pri različnih mednarodnih projektih, kot je Translation Report. Letos je bila ena izmed vabljenih gostij na simpoziju o inovacijah v založništvu, ki ga je organiziral IPRH London College of Communication, sodelovala je tudi na panelu o prevodnih knjigah na Frankfurtskem knjižnem sejmu. Njeno delo združuje založniško prakso, tehnološko inovativnost in humanistični razmislek o prihodnosti knjige ter vlogi umetne inteligence pri ustvarjanju, posredovanju in branju literature.

Francesca Novajra, Italija (Evropski svet združenj književnih prevajalcev CEATL)

Literarno prevajanje v dobi generativne umetne inteligence: ukrepi in stališča CEATL

Literarno prevajanje je veliko več kot le prestavljanje besed iz enega jezika v drugega. Generativna umetna inteligenca ne prevaja, temveč ustvarja besedilno gradivo, pregled besedila, ki ga je prevedla umetna inteligenca, pa ni običajni uredniški pregled. Jezik, pisanje, literatura in branje bi lahko postali enodimenzionalni in osiromašeni. Ukrepi, upi in strahovi skupnosti Evropskega sveta združenj književnih prevajalcev (CEATL).

Francesca Novajra je književna prevajalka, v italijanščino prevaja iz angleščine, francoščine in portugalščine. Študirala je na univerzah v Genovi in Trstu in diplomirala iz prevajalstva in tolmačenja. Delala je v založništvu, bila področna urednica za otroško književnost in v muzeju za otroke. V zadnjih 25 letih je prevedla več kot 200 leposlovnih in neleposlovnih del za otroke in odrasle ter vodila vrsto prevajalskih delavnic. Leta 2017 ji je Mednarodna zveza prevajalcev (FIT) podelila nagrado Astrid Lindgren. Aktivno se zavzema za promoviranje književnega prevajanja. Je delegatka italijanskega Društva prevajalcev in tolmačev (AITI) v krovnem združenju evropskih prevajalcev CEATL, ki mu trenutno predseduje.

Ela Varošaneć Krsnik, Hrvaška (Evropski svet združenj književnih prevajalcev CEATL)

Literarni prevajalci in umetna inteligenca: predstavitev raziskave CEATL

CEATL se kot organizacija zavzema za izboljšanje položaja poklica književnega prevajalca z nenehnim prizadevanjem za izboljšanje delovnih pogojev prevajalcev, zaščito avtorskih pravic in ohranjanje integritete našega poklica. Po naši oceni trenutno največjo grožnjo tem ciljem predstavlja zloraba umetne inteligence. V svojem prispevku bom obravnavala različne vidike omenjenega vprašanja in predstavila nedavno raziskavo CEATL, ki kaže na zaskrbljenost poklicnih književnih prevajalcev in izpostavlja njihove pomisleke. Raziskava je bila zastavljena tako, da omogoča celovito razumevanje zapletenih izzivov, ki jih prinaša generativna umetna inteligenca in oceno njenega vpliva na književno prevajanje v praksi ter na poklic in preživetje književnih prevajalcev.

Ela Varošaneć Krsnik je na zagrebški Filozofski fakulteti diplomirala iz primerjalne književnosti in španskega jezika s književnostjo, študijsko pa se je izpopolnjevala v Ciudadu de México, kjer se je poglobljeje spoznala z bogato mehiško kulturo, ter na univerzi Complutense v Madridu. V hrvaščino prevaja iz angleščine in španščine. Objavila je več kot 30 knjižnih prevodov, zlasti dela sodobnih, mednarodno uveljavljenih latinskoameriških in španskih avtorjev. Prevaja tudi kratke zgodbe in redno sodeluje z literarnimi revijami in festivali, kakršen je Festival evropske kratke zgodbe. Je delegatka Društva hrvaških književnih prevajalcev (DHKP) v Evropskem svetu združenj književnih prevajalcev CEATL in vodja CEATL-ove delovne skupine za umetno inteligenco.

TEMA: Prevajanje iz skandinavskih in baltskih jezikov v slovenščino in obratno

Mita Gustinčič Pahor

Podporni mehanizmi pri prevajanju iz nordijskih jezikov v slovenščino in vloga kulturno-izobraževalnih ustanov pri mreženju in izobraževanju prevajalcev

Avtorica v prispevku preuči podporne mehanizme nordijskih držav, s katerimi te prevajalcem omogočajo strokovno usposabljanje, nadaljnje izobraževanje in mednarodno mreženje. Državne ustanove, ki sofinancirajo prevode in skrbijo za strokovni razvoj prevajalcev, so: Kulturrådet (Swedish Arts Council) na Švedskem, FILI (Finnish Literature Exchange) na Finskem, NORLA (Norwegian Literature Abroad) na Norveškem, Statens kunstfond (Danish Arts Foundation) na Danskem ter Miðstöð íslenskra bókmennta (Icelandic Literature Center) na Islandiji. Na podlagi lastnih izkušenj avtorica podrobneje predstavi programe švedskega Sveta za kulturo (Kulturrådet), natančneje njegove službe za mednarodno sodelovanje na področju književnosti Swedish Literature Exchange. Avtorica osvetli tudi več kot petdesetletno neprekinjeno delovanje lektorata za švedski jezik na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, ki je edini lektorat katerega skandinavskega jezika v Sloveniji, ter izpostavi njegovo vlogo in izzive pri zagotavljanju novih prevajalcev. Opozori tudi na pomembno vlogo prevajalskih delavnic, ki jih že skoraj tri desetletja organizira Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.

Mita Gustinčič Pahor je lektorica za švedski jezik na Oddelku za germanistiko z nederlandistiko in skandinavistiko na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani in prevajalka. Na FF je diplomirala iz angleškega jezika in književnosti, švedščino pa je poleg obiskovanja lektorata na FF študirala še na univerzi v Uppsali. V slovenščino je prevedla številna dela švedske književnosti, tudi dela nobelovcev, med pomembnejše prevode pa sodijo še poezija sodobnih švedskih pesnikov, posamezni prozaisti, dramatik, risoromani in dela za otroke. V švedščino je s švedskim pesnikom Arisom Fioretosom prevedla pesniško zbirko Aleša Štegra *Över himlen under jorden*. Souredila je antologijo sodobne švedske poezije ter uredila antologijo švedske književnosti s študentskimi prevodi. Pisala je tudi spremne besede k prevodom švedskih romanov in vodila različne prevajalske delavnice. Prejela je več štipendij švedskega Sveta za kulturo, leta 2023 pa jo je švedski kralj Karel XVI. Gustav odlikoval z redom zvezde Severnice za velik osebni prispevek k širjenju švedske kulture v Sloveniji.

dr. Milena Mileva Blažič

Skandinavska prisotnost in baltska odsotnost: kanon mladinske književnosti v Sloveniji

Raziskava se osredotoča na vlogo mladinskih klasikov v slovenskih učnih načrtih za slovenščino od leta 1869 do 2025 in zajema štiri zgodovinska obdobja: Avstro-Ogrsko, Kraljevino SHS, SFRJ ter samostojno Slovenijo. Z deskriptivno analizo 60 učnih načrtov, ki obsegajo 2500 strani, avtorji preučujejo pojavnost ključnih pojmov, kot so klasika, svetovna književnost in mladinska književnost, ter vlogo posameznih književnih vrst, med njimi pravlјice in slikanice. Poseben fokus je namenjen avtorjem iz Skandinavije (Danska, Norveška, Švedska) in baltskih držav (Estonija, Latvija, Litva). Skandinavski avtorji so v učnih načrtih pogosto zastopani, zlasti Hans Christian Andersen in Astrid Lindgren, medtem ko je Tove Jansson prisotna redkeje. Povsem drugače pa je z baltskimi avtorji, ki so večinoma marginalizirani in redko vključeni v kurikularno literaturo. Kljub prizadevanjem projekta Naša mala knjižnica, ki od leta 2010 spodbuja branje evropske mladinske književnosti ter vključuje številna baltska dela, ti avtorji ne dosežejo sistemskih umestitev v učne načrte. Referenca na

delo Kümmerling-Meibauer (2004) potrjuje prevlado anglo-ameriške mladinske klasike na globalni ravni. Skandinavski dela imajo določeno prisotnost, medtem ko baltska ostajajo na obrobju literarnega prostora. Najnovejši učni načrt iz leta 2025 potrjuje tovrstno selektivnost, saj med klasike vključuje zgolj Andersena in Astrid Lindgren, kar nakazuje na nadaljevanje trendov kulturne hierarhije in omejenega kanona.

Milena Mileva Blažić je slovenska literarna zgodovinarica in univerzitetna profesorica. Leta 1985 je diplomirala na Oddelku za primerjalno književnost in literarno teorijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, leta 1997 pridobila naziv magistra slovenske književnosti na Oddelku za slovanske jezike in književnosti in leta 2001 doktorirala z nalogo *Vloga in pomen ustvarjalnega pisanja pri pouku književnosti v osnovni šoli*. Zaposlena je na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer poučuje didaktiko književnosti in slovensko književnost, področja znanstvenega raziskovanja, ki se jim še posebej posveča, pa so mladinska književnost, večkulturna mladinska književnost in teorija mladinske književnosti. Je avtorica več strokovnih del, člankov, vodja pedagoških seminarjev za učitelje slovenščine, mentorje literarnih krožkov in knjižničarje in nosilka ali sodelavka v različnih raziskovalnih, tudi mednarodnih znanstvenih projektih.

dr. Marija Zlatnar Moe

Jezik ni en, jezika sta dva: prevajanje iz norveščine

Prevajanje norveške književnosti zaznamujejo vse posebnosti, ki jih tudi sicer opazamo pri prevajanju iz manj razširjenih oziroma perifernih jezikov, kar se še posebej močno kaže pri prevajanju v slovenščino, ki sodi v isto kategorijo. Norveška pa ima še eno posebnost, namreč dva uradna knjižna jezika. Prevajalcev iz norveščine v slovenščino je od nekdaj malo, zato je vidnejša tudi vloga posrednih prevodov. Večina slovenskih prevodov norveške književnosti so dela, napisana v bokmål (danski norveščini), medtem ko besedil, ki so izvirno napisana v nynorsku (novi norveščini), ni veliko. Norveška književnost je v slovenski jezik začela prihajati ob koncu devetnajstega in v začetku dvajsetega stoletja, ko so nastali prvi (verjetno vsi posredni) prevodi Ibsena, Hamsuna in Sigrid Undset. V drugi polovici dvajsetega stoletja so se še vedno prevajala njihova dela, od šestdesetih let naprej tudi neposredno, šele ob koncu stoletja pa se je začela bolj prevajati tudi sodobna norveška književnost.

Marija Zlatnar Moe je diplomirala iz slovenskega in angleškega jezika s književnostjo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, se kot mlada raziskovalka usmerila v prevodoslovje in z raziskavo štirih prevodov Shakespearovega *Hamleta* doktorirala na področju literarnih ved. Zaposlena je kot izredna profesorica na Oddelku za prevajalstvo Filozofske fakultete v Ljubljani, kjer poučuje različna področja prevajanja iz angleščine v slovenščino. Pedagoško in raziskovalno se posveča predvsem preučevanju prevajanja književnih in humanističnih besedil, še posebej dramatike, in prevodnih stikov med manjšimi/perifernimi jeziki. Kot književna prevajalka posreduje slovenskemu bralstvu zlasti norveško književnost za otroke in mladino, prevedla pa je tudi več filozofskih in teoloških del iz angleščine.

dr. Nada Grošelj

Prevajanje švedske književnosti na Slovenskem

Na osnovi podatkov v COBISS-u bomo orisali zgodovino prevajanja in izdajanja švedskih knjig v slovenščini. Prvovrstno presenečenje nam pripravlja najstarejša prevedena knjižica, po dolgem molku, ki sledi tej pionirski objavi, pa nastopi era Augusta Strindberga in Selme Lagerlöf. Pomalem se število letno izdanih prevodov povečuje, širi se paleta prevajanih zvrsti, narašča število prevajalcev, zlasti prevajalk, ki prevajajo neposredno iz švedskega jezika. V tem kontekstu se bomo dotaknili tudi novejših prevodov Strindberga in izzivov, pred katere ta

švedski klasik postavlja prevajalca: osredotočili se bomo na njegov rustikalni roman *Otočani s Hemsöja* v mojem prevodu (2023) in avtobiografijo *Sin služkinje* v prevodu Mite Gustinčič Pahor (2024).

Nada Grošelj je prevajalka in zunanja sodelavka Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Diplomirala je iz angleškega in latinskega jezika s književnostjo ter doktorirala iz jezikoslovja. Od leta 2009 soorganizira interdisciplinarni znanstveni Grošljev simpozij in od leta 2010 sodeluje pri Festivalu Pranger. Od leta 2020 je predsednica Društva za antične in humanistične študije Slovenije. Prevaja leposlovna, strokovna in znanstvena besedila iz angleščine, latinščine in švedščine, včasih tudi iz stare grščine, in iz slovenščine v angleščino. Njeni književni prevodi (doslej izdanih monografskih prevodov je že več kot 80) segajo od literarne teorije, filozofije, teologije in mitologije do leposlovja. Njeni prevodi slovenske književnosti v angleščino so bili vključeni v več publikacij doma in v tujini, nekateri so izšli tudi kot monografije. Za svoje prevajalsko delo je dobila številna priznanja in nagrade, med njimi tudi Sovretovo in Jermanovo nagrado.

Lucija Stupica Enbohm, Henrik C. Enbohm (Švedska)

Glavni izzivi prevajanja slovenske književnosti v švedski jezik

Prispevek obravnava zgodovino, stanje in izzive prevajanja slovenske književnosti v švedščino. Prvi prevodi segajo v leto 1901 (Alfred Jensen, prevodi Aškerca), od takrat pa so v švedščini izšla dela več kot 80 slovenskih avtorjev, predvsem v antologijah in revijah, redkeje kot samostojne knjige. Prevajanje je večinoma temeljilo na zavzetosti posameznikov, kar je omogočilo pomembne dosežke, hkrati pa ustvarilo ranljivo, od osebne pobude odvisno okolje. Od 80. let dalje so neodvisne švedske založbe poskrbele za večjo prepoznavnost Cankarja, Kocbeka, Šalamuna in drugih, v zadnjih letih pa je izšlo več del sodobnih avtorjev, zlasti pri založbi Råmus Förlag. Kljub temu prevajalska kontinuiteta ni zagotovljena, saj primanjkuje novih prevajalcev, izgubili pa smo vsaj dva ugledna prevajalca (Nilsson, Sköld). Kot dobre prakse je potrebno naštetiti prevajalske delavnice, literarne festivale in institucionalno podporo (Javna agencija za knjigo, švedski Umetniški svet – Kulturrådet). Primeri iz Poljske in Romunije kažejo, da lahko sistematični programi in kulturni centri dolgoročno bistveno povečajo prepoznavnost književnosti manjših jezikov. Zaključek prispevka poudarja potrebo po strukturni trajnosti: rednem izdajanju prevodov, krepitvi sodelovanja s švedskimi založbami, ustanovitvi kulturnega centra ali lektorata ter dolgoročni strategiji za predstavitev slovenske književnosti na Švedskem. To bi slovenski književnosti zagotovilo stabilno mesto v »drugi polovici nacionalne književnosti«, kot prevode poimenuje Birgitta Trotzig.

Henrik C. Enbohm je najprej deloval kot literarni kritik in urednik literarne revije *Författaren*. Več let je delal kot mednarodni tajnik Švedskega pisateljskega združenja (Sveriges författarförbund), pozneje pa je bil član upravnega odbora švedskega PEN in predsednik Odbora za pisatelje v zaporu. Od leta 2015 je zaposlen na Švedskem inštitutu (Svenska institutet). Prevaja iz angleščine in slovenščine v švedščino, predvsem sodobno poezijo (prevedel je dela ameriških pesnikov Ade Limón in Martína Espade, singapurskega pesnika Alvina Panga, severnoirske pesnice Gail McConnell in v sodelovanju z Ivo Klemenčič pesmi Lucije Stupice in Zdravljico Franceta Prešerena).

Lucija Stupica Enbohm je pesnica, prevajalka in oblikovalka interierjev. Njena prva pesniška zbirka *Čelo na soncu* iz leta 2001 je bila nagrajena z nagrado za najboljši prvenec in nagrado zlata ptica. Sledile so pesniške zbirke *Vetrolov* (2004), *Otok, mesto in drugi* (2008), *Točke izginjanja* (2019) in *Magnolija. Njena zgodba* (2024). Prevodi njenih pesmi so izšli v

samostojnih knjigah na Švedskem, Hrvaškem, v Srbiji in Makedoniji, *Točke izginjanja* pa še v Španiji in Veliki Britaniji. Med letoma 2004 in 2010 je sooblikovala Festival Pranger. Leta 2010 je bila njena poezija v prevodu Fabjana Hafnerja nagrajena z nemško nagrado Hubert Burda, leta 2014 pa je za prevode Jana Henrika Swahna prejela švedsko nagrado Klas de Vylder. Danes živi v Stockholmu na Švedskem in prevaja iz švedščine, poezijo pa tudi iz angleščine.

Iva Klemenčič

Iskrivo, drzno in iskreno za otroke in mladino

Švedščina je z desetimi milijoni govorcev majhen jezik, a kljub temu spada med šestnajst najpomembnejših svetovnih jezikov na področju književnosti. Pri prevodni književnosti se uvršča celo med deset najbolj priljubljenih jezikov. Od 60. let predstavljata kar 50 do 60 odstotkov švedskega literarnega izvoza otroška in mladinska književnost. V predstavitvi se bom osredotočila na vprašanje, v čem je skrivnost uspeha švedskih avtoric in avtorjev, ki ustvarjajo za otroke in mladino, predstavila bom trende in aktualne teme švedskih otroških in mladinskih del, nato pa kot primera, ki odključata ključne točke prej omenjenega uspeha, predstavila risoroman *Biti jaz* Anne Höglund ter slikanico *Če se bo dan končal* Lise Hyder in Pera Gustavssona. V risoromanu *Biti jaz* glavna junakinja premišljuje o sebi, puberteti, menstruaciji, razlikah med spoloma in neenakopravnosti, glavni junak slikanice *Če se bo dan končal* pa se zaradi morebitnega kometa, ki bo mogoče padel na Zemljo, ukvarja z vprašanjem minljivosti in smrti.

Iva Klemenčič se je po študiju novinarstva in nemškega jezika s književnostjo posvetila učenju švedskega jezika. Zaključila je vse tri letnike lektorata na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kot večkratna štipendistka Svenska institutet je študirala tudi na Švedskem (na Visoki šoli v Kalixu in Univerzi v Uppsali) in na Oddelku za germanistiko kot edina končala študij z diplomom v švedščini (na temo preklinjanja in kletvic v slovenskem in švedskem jeziku). Od leta 2010 poučuje švedščino na tečajih Filozofske fakultete in na jezikovni šoli LanguageSitter ter se ukvarja s prevajanjem. Prevaja zlasti iz švedščine, pa tudi iz nemščine, in to predvsem leposlovje. Poleg knjig za odrasle je med njenimi prevodi tudi veliko del za otroke in mladino.

Klemen Pisk

Prevajanje iz baltskih jezikov: litovska in latvijska književnost v slovenščini

V prispevku bo predstavljena tradicija prevajanja litovske in latvijske književnosti v slovenščino, od prvih posrednih prevodov prek ruščine, angleščine in madžarščine do neposrednega prevajanja iz izvornikov. Osvetljeni bodo zgodovinski mejniki in njihov vpliv na uveljavitev baltske književnosti pri nas: izid prvega litovskega romana v slovenščini, prve antologije, festivalski nastopi, priznanja in nagrade baltskim avtorjem. Poseben poudarek bo namenjen mojim lastnim prevodom, ki predstavljajo več kot 90-odstotni delež vseh prevodov iz baltskih jezikov: več kot trideset del litovskih avtorjev ter nekaj novejših prevodov iz latvijščine. Prispevek bo pokazal, kako se iz posameznih pobud postopoma oblikuje trajnejši dialog med baltsko in slovensko književnostjo.

Klemen Pisk je prevajalec, pesnik in glasbenik. Največ prevaja iz poljščine in litovščine, vse več tudi iz finščine in latvijščine, občasno pa še iz češčine; njegova prevodna bibliografija obsega več kot 80 samostojnih knjižnih objav. Poleg prevajanja se ukvarja s pisanjem recenzij, kritik in spremnih besed. Vodil je več prevajalskih delavnic, uredil izbor poezije Czesława Miłosza in antologijo sodobne latvijske poezije ter moderiral in tolmačil vrsto literarnih večerov

z gostujočimi avtorji. Izdal je tri lastne pesniške zbirke, knjigo kratke proze, roman in zbirko literarnih kritik, piše tudi radijske igre. Je prejemnik posebnega priznanja Litovskega kulturnega inštituta za zasluge pri promociji litovske literature po svetu ter prestižne nagrade sv. Hieronima za prevode litovske literature, ki jo podeljujeta Ministrstvo za kulturo Republike Litve in Društvo litovskih književnih prevajalcev.

Māra Gredzena (Latvija)

Slovenska književnost in latvijski bralci: zgodovina, pristop in strategije za predstavitev neznanih avtorjev

Prispevek obravnava položaj slovenske literature v latvijskem prostoru, ki nima tako dolge in bogate zgodovine kot na drugih (večjih in/ali bližjih) knjižnih trgih. Kljub temu obstaja več pomembnih mejnikov, ki jih je vredno obravnavati in izpostaviti. Dotakne se tudi obstoječega pristopa k prevajanju in načinov predstavljanja slovenskih avtorjev latvijskim bralcem: minulih dosežkov, trenutnih projektov kot tudi nekaterih idej za prihodnost. Ker sta obe državi »majhni« jezиковni skupnosti, so strategije za medsebojno predstavljanje drugačne od tistih za »večje« jezike. So pa ti krogi prevajalcev, založnikov in avtorjev ožji, zato je pri predstavljanju novih del bralcem in založnikom potreben bolj oseben pristop, če želimo Slovenijo približati Latviji.

Māra Gredzena je prevajalka in tolmačka iz angleščine, nemščine, slovenščine in danščine. Na Tehnični univerzi v Rigi je diplomirala iz tehničnega prevajanja, na Latvijski univerzi pa magistrirala iz konferenčnega tolmačenja. Njen prvi korak k spoznavanju slovenščine in slovenske književnosti je bila udeležba pri mednarodnem projektu Evropska prostovoljna služba, kasneje pa je delala tudi na veleposlaništvu Latvije v Sloveniji. Svoje jezikovno znanje redno izpopolnjuje na prevajalskih seminarjih – je tudi večkratna udeleženka Mednarodnega prevajalskega seminarja slovenske književnosti –, pa tudi na rezidencah in prevajalskih delavnicah. Doslej je iz slovenščine prevedla več del za otroke (med drugim Jane Bauer, Majde Koren in Petra Svetine) in del za odrasle (med drugim Evalda Flisarja, Vinka Möderndorferja in Romana Rozino) in antologijo *Obrazi slovenske in latvijske LGBT literature*.

Gabija Kiaušaitė (Litva)

Kako raste knjiga za mlade? Litovska mladinska književnost med zgodbo, prevodom in prihodnostjo

Litovska mladinska književnost je v zadnjih desetletjih doživela živahno preobrazbo – od tradicionalnih pripovedi, prežetih z ljudskim izročilom, do sodobnih zgodb, ki nagovarjajo globalno mislečega bralca. Referat osvetljuje razvoj tega področja po osamosvojitvi Litve, vlogo ključnih avtorjev in ilustratorjev ter dinamiko med ustvarjalnostjo in prevajanjem. Posebej se posveča prisotnosti litovske mladinske književnosti v slovenskem prostoru in obratno – slovenske v litovskem – ter vprašanju prevodov in recepcije na knjižnem trgu. Predstavljene bodo tudi dejavnosti litovske sekcije IBBY, pobude knjižnih sejmov ter revij, kot sta *Rubinaitis* in *Metai*, ki oblikujejo literarno krajino za mlade bralce. Kako se v dobi umetne inteligence ohranja človeška toplina pripovedi? Referat ponuja pogled na prihodnost – kjer mladinska literatura ostaja prostor domišljije, empatije in kulturnega dialoga.

Gabija Kiaušaitė je prevajalka in tolmačka. Študijsko pot je začela na Fakulteti za filologijo Univerze v Vilni, kjer je diplomirala iz litovskega in slovenskega jezika, slednjega pa je leto dni študirala tudi na ljubljanski Filozofski fakulteti. Na isti fakulteti je zaključila magistrski študij sociologije, svoj drugi magisterij iz družboslovja pa je pridobila na Univerzi FH JOANNEUM v Gradcu. Prevaja tudi iz angleščine in nemščine in svoje znanje redno

izpopolnjuje na prevajalskih seminarjih. V litovščino je doslej za otroke in mladino prevedla knjige Jane Bauer (za prevod *Groznovilce v Hudi hosti* ji je litovska sekcija IBBY leta 2016 podelila nagrado za najboljšo prevedeno leposlovno knjigo za otroke), Andreja Rozmana Roze in Ide Mlakar Črnič. Trenutno na Evropskem svetu sodeluje pri projektih, povezanih z Evropskim dnevom jezikov. Poleg tega vodi ustvarjalne delavnice za mednarodne šole v Gradcu in si prizadeva za spodbujanje večjezičnosti ter kulturne izmenjave med mladimi. Zanimajo jo tudi severni jeziki – še posebej islandščina, ki se je aktivno uči.